

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 63 (167) • 20 października 2003 r. • © PI&M

nr egz. ~~PI&M 370~~

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny),
Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji)

Posiedzenie Rady Europejskiej w Brukseli w dniach 16–17 października 2003 r.

Urszula Kurczewska, Wiesława Lach

W dniach 16–17 października 2003 r. odbyło się kolejne posiedzenie Rady Europejskiej (RE). Przypadło ono w czasie trwania konferencji międzyrządowej, której celem jest uzgodnienie treści Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy (TUK). W posiedzeniu RE wzięli udział przedstawiciele 15 państw członkowskich UE i 10 państw przystępujących do UE w maju przyszłego roku. W drugim dniu obrad RE odbyło się spotkanie z przedstawicielami trzech państw kandydujących, których przystąpienie do UE rozpatrywane jest w dalszej perspektywie: Bułgarii, Rumunii i Turcji.

Przed rozpoczęciem posiedzenia RE, tego samego dnia, odbyła się kolejna robocza sesja konferencji międzyrządowej, podczas której dyskutowano o reformach instytucjonalnych zaproponowanych w projekcie TUK. Posiedzenie RE zdominowała problematyka gospodarcza, ale dyskutowano także m.in. o sprawach bezpieczeństwa i obrony, o polityce azylowej i imigracyjnej oraz stosunkach zewnętrznych UE.

Sesja robocza konferencji międzyrządowej (16 października 2003 r.). Prace konferencji międzyrządowej nie weszły jeszcze w decydujący etap. Kilkugodzinna debata nie przyniosła kompromisu w spornych kwestiach. Zgodzono się, że projekt TUK musi być poprawiony, chociaż duże państwa, początkowo, opowiadały się za przyjęciem go bez żadnych zmian. Zgłaszano uwagi przede wszystkim w sprawach: podziału głosów w Radzie Ministrów (RM) oraz liczby komisarzy w Komisji Europejskiej (KE). Polska i Hiszpania sprzeciwiają się zaproponowanej w projekcie TUK zasadzie podwójnego ważenia głosów w RM przy podejmowaniu decyzji większością kwalifikowaną (większość państw członkowskich, reprezentująca co najmniej 3/5 ludności UE). Rządy obu państw argumentują, że dawałoby to niewspółmiernie duży wpływ państwom o dużej liczbie ludności. Jeśli jednak w tej sprawie zostaną utrzymane postanowienia Traktatu z Nicei, może to spowodować spowolnienie procesów decyzyjnych w UE, gdyż do podjęcia decyzji w RM potrzebna będzie większość aż 72% ważonych głosów. W gronie 25 państw o zróżnicowanych interesach

może być to trudne do osiągnięcia. Pojawiła się także nieoficjalna propozycja, która zakłada podniesienie progu kwalifikowanej większości w RM z 3/5 do 2/3 ludności Unii, co miałoby być rozwiązaniem kompromisowym.

Projekt TUK przewiduje, że w KE tylko 15 komisarzy będzie miało prawo głosu (zgodnie z zasadą równej rotacji między państwami członkowskimi). Mniejsze państwa sprzeciwiają się tej propozycji, domagając się wprowadzenia zasady „jeden kraj, jeden komisarz z pełnym prawem głosu”. Polska i Hiszpania również popierają to stanowisko. Francja uważa, iż jeśli wszyscy komisarze mieliby mieć prawo głosu, duże państwa powinny posiadać po dwóch komisarzy.

Podczas posiedzenia RE Włochy, sprawujące w tym półroczu przewodnictwo w UE, nie przedstawiły żadnych propozycji kompromisowych rozwiązań. Rząd włoski zapowiedział natomiast, iż w połowie listopada 2003 r. zostanie przygotowana kompleksowa koncepcja poprawy TUK. W tym celu Włochy przeprowadzą w najbliższym czasie dwustronne rozmowy z pozostałymi 24 państwami. Przewidywane jest także zwołanie dodatkowego posiedzenia RE w drugiej połowie listopada 2003 r. Włochy planują zakończenie obecnej konferencji międzyrządowej w grudniu tego roku i przyjęcie przez RE ostatecznej wersji TUK podczas posiedzenia w Brukseli 12-13 grudnia 2003 r. Prawdopodobnie większość spornych kwestii zostanie rozstrzygnięta właśnie na tym posiedzeniu, podobnie jak to miało miejsce podczas obrad RE w Nicei w 2000 r.

W zakresie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, wśród obecnych i przyszłych państw członkowskich UE kontrowersje wzbudza inicjatywa powołania sztabu generalnego europejskich sił zbrojnych oraz forma współpracy strukturalnej w sprawach obrony. Rezerwę wobec tej propozycji wyrażają: Finlandia, Irlandia oraz niektóre państwa przystępujące do UE. Polska nie sprzeciwia się rozwijaniu współpracy w tym zakresie, ale stoi na stanowisku, że nie powinna być ona konkurencyjna wobec NATO. Niepokój polskiego rządu wzbudzają trzy rozwiązania dotyczące europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony. Po pierwsze, współpraca strukturalna, w której kryterium uczestnictwa jest spełnienie przez państwo zaostrożonych wymogów w zakresie zdolności wojskowych. Kryterium to spowoduje, że nie każde zainteresowane państwo będzie mogło brać w niej udział. Po drugie, gwarancje sojusznicze w UE, tzw. klauzule solidarności, które w opinii polskiego rządu, powielają art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych i art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego. Po trzecie, powstanie europejskiego sztabu generalnego.

Zaniepokojenie Stanów Zjednoczonych wywołały propozycje zmierzające do wzmocnienia wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, a zwłaszcza nowe stanowisko Wielkiej Brytanii w tej sprawie, skłaniającej się w pewnym momencie do ich poparcia. Wielka Brytania i Francja po sesji konferencji międzyrządowej zapewniły, iż współpraca obronna UE nie podważy zobowiązań wobec NATO.

Dla omówienia planów stworzenia wspólnej obrony w UE zaplanowano na 20 października 2003 r. nadzwyczajne posiedzenie Rady Północnoatlantyckiej, a w listopadzie tego roku odbędzie się spotkanie ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich i przystępujących do UE z sekretarzem stanu USA Colinem Powell.

Posiedzenie Rady Europejskiej. Głównym tematem posiedzenia Rady Europejskiej były kwestie dotyczące ożywienia gospodarki europejskiej. W oparciu o program *European Initiative for Growth* (zaprezentowany podczas posiedzenia RE w Porto Carras w czerwcu 2003 r.) oraz raport Ecofin na temat perspektyw jego realizacji, wyznaczono wstępny plan działań o nazwie *Inicjatywa na rzecz wzrostu (Growth Initiative)*. *Inicjatywa* zakłada duży wzrost inwestycji w rozwój sieci transeuropejskich (transportowych, telekomunikacyjnych i energetycznych), a ponadto zwiększenie nakładów finansowych na edukację, badania i rozwój. *Inicjatywa* jest

zgodna z założeniami strategii lizbońskiej¹, która określa główny cel gospodarczy UE do 2010 r.: przekształcenie Unii w dynamiczną, najbardziej konkurencyjną oraz opartą na wiedzy gospodarkę.

Rada Europejska podkreśliła konieczność większego różnicowania źródeł finansowania inwestycji infrastrukturalnych, głównie poprzez poszukiwanie tych źródeł w sektorze prywatnym. Wspierane będą także działania ułatwiające wzrost nakładów na badania i rozwój do poziomu 3% PKB. Będzie się również dążyć do większego zaangażowania sektora prywatnego w finansowanie działalności naukowej i badawczej. Szczegóły realizacji *Inicjatywy na rzecz wzrostu* mają być przygotowane przed kolejnym posiedzeniem RE, w grudniu 2003 r. Rada zaleca także opracowanie – w oparciu o ogłoszoną *Inicjatywę* – krajowych programów na rzecz wzrostu gospodarczego.

Program ożywienia gospodarki europejskiej poprzez wzrost inwestycji infrastrukturalnych znajduje się na liście najważniejszych celów włoskiej prezydencji², a poziom zaawansowania prac nad tym programem świadczy o dużej determinacji Włoch w realizacji tego zamierzenia. Rozbudowa sieci transeuropejskich zgodnie z założeniami programu TEN (*Trans-European Network*) przyniosłaby duże korzyści gospodarcze m.in. południowym regionom Europy. Nie jest jeszcze przesądzone, gdzie w pierwszej kolejności trafią środki finansowe na inwestycje infrastrukturalne, gdyż KE ma dopiero stworzyć listę projektów mających szansę na szybką realizację („quick-start programme”).

Zaproponowany przez Włochy, i w dużym stopniu zaaprobowany przez RE, program wydaje się obecnie ryzykowny, gdyż może prowadzić do dalszego pogłębiania deficytów budżetowych, co już teraz stanowi kłopot dla niektórych państw należących do Unii Gospodarczej i Walutowej. Z tego względu, bardzo ważne będzie zwiększenie współpracy sektora publicznego i prywatnego w finansowaniu zaplanowanych inwestycji. Tylko wówczas przyjęta podczas posiedzenia RE inicjatywa nie będzie sprzeczna z Paktem stabilności i wzrostu.

W zakresie polityki azylowej, imigracyjnej i wizowej w UE, RE uzgodniła powołanie Agencji Zarządzania Granicami (*Border Management Agency*), która ma umocnić współpracę operacyjną w zarządzaniu granicami zewnętrznymi Unii, w tym polskiej granicy wschodniej. Agencja nie musi być załączkiem europejskiej służby granicznej. Początkowo będzie zajmowała się szkoleniami, wymianą doświadczeń, ujednolicaniem sprzętu, a także pomoże stworzeniu w ciągu trzech lat w UE nowego systemu wiz z danymi biometrycznymi. Włochy spodziewają się, że Agencja służyłaby bardziej równomiernemu dzieleniu się kosztami ochrony granic zewnętrznych. Współodpowiedzialności finansowej domaga się także Polska, odrzucając jednak pomysł utworzenia wspólnej straży granicznej. O dalszym przeznaczeniu Agencji zdecyduje prawdopodobnie RE podczas posiedzenia w grudniu 2003 r.

Unia Europejska z niepokojem odniosła się do rozwoju sytuacji na Bliskim Wschodzie, zwłaszcza konfliktu palestyńsko-izraelskiego. Pozytywnie zaś oceniła przyjęcie przez Radę Bezpieczeństwa ONZ Rezolucji nr 1511 w sprawie odbudowy Iraku. Potwierdziła ponadto udział w Konferencji Donatorów, zaplanowanej na 24 października 2003 r. w Madrycie i przekazanie z budżetu Unii na rzecz odbudowy Iraku na lata 2003–2004 kwoty 200 mln euro.

1 Szerzej w A. Gradziuk, *Proces lizboński – konsekwencje dla Polski*, „Biuletyn” (PISM), nr 21 (125) z 3 kwietnia 2003 r.

2 Program *European Initiative for Growth* został zaprezentowany podczas poprzedniego posiedzenia RE w Porto Carras, w związku ze zbliżającym się przejściem przez Włochy prezydencji w Radzie UE.

OGŁOSZENIA

Ustrój państwa a polityka zagraniczna

Wykłady Publiczne
w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych
ISBN 83-915767-7-9, Warszawa 2002, 94 s.

Władysław Bartoszewski

Minister Spraw Zagranicznych (1995, 2000–2001)
wykład dnia 24 października 2000 r., s. 7

Bronisław Geremek

Minister Spraw Zagranicznych (1997–2000)
wykład dnia 28 listopada 2000 r., s. 19

Dariusz K. Rosati

Minister Spraw Zagranicznych (1995–1997)
wykład dnia 17 stycznia 2001 r., s. 33

Andrzej Olechowski

Minister Spraw Zagranicznych (1993–1995)
wykład dnia 28 lutego 2001 r., s. 45

Krzysztof Skubiszewski

Minister Spraw Zagranicznych (1989–1993)
wykład dnia 28 marca 2001 r., s. 61

Ryszard Stemplowski

Dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych
wykład dnia 26 kwietnia 2001 r., s. 77

*Sprzedaż w Instytucie
oraz w Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa, Krakowskie Przedmieście 7, Warszawa*